

УДК 821.111.09'378
DOI <https://doi.org/10.32782/fohium/2024.5.19>

ЗНИЩЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОЇ ДУМКИ: КРИТИЧНИЙ АНАЛІЗ СТРАТЕГІЇ ПАРТІЇ В РОМАНІ ДЖОРДЖА ОРВЕЛЛА «1984»

Роксолана Тюшко

магістр,

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

ORCID ID 0009-0007-2651-9029

roksolana.tiushko.23@pnu.edu.ua

Данило Рега

кандидат філологічних наук, доцент,

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

ORCID ID 0000-0002-8569-4501

danylo.reha@pnu.edu.ua

Ключові слова: *влада, внутрішня партія, думки, колективний розум, новомова, тоталітаризм.*

У статті розглянуто стратегію партії в антиутопічному романі Джорджа Орвелла «1984». Проаналізовано мотивацію Внутрішньої Партії Ангсоцу в цілому і зокрема її ціль знищення думки як основної загрози, те, як партія використовує різні методи для досягнення цих цілей, а також деякі аспекти новомови як основної зброї, яку партія використовує в надії знищити свого головного ворога – незалежну думку. У дослідженні проаналізовано новомову як основний інструмент, яким послуговується Партія заради досягнення своєї мети. Тоталітарна влада Океанії планує встановити контроль над усією інформацією, доки реальність не стане такою, якою її називає партія – для цього вона використовує свою найсильнішу зброю – новомову, яка полягає у спрощенні мови, щоб політично невігідні думки більше не були можливими. Роман висвітлює руйнівні наслідки суспільства, яке надає перевагу послушності та конформізму над індивідуальністю та емоційними зв'язками. У цьому розумінні роман є попередженням про небезпеку тоталітаризму та закликом до людей чинити опір і давати відсіч таким системам контролю. Встановлено, що розглядаючи Партію як колективний розум, як частину одного цілого організму, можна визначити її основні цілі і методи їх досягнення за допомогою новомови. У цьому випадку першочерговим завданням партії є не просто утримання влади, а забезпечення власного виживання та увіковічення. У цьому сенсі метою партії є усунення будь-яких потенційних загроз її існуванню шляхом контролю нарративу, придушення інакомислення та усунення будь-яких опозиційних ідей. Це класичний приклад механізму самозбереження, коли партія намагається забезпечити власне виживання шляхом усунення будь-яких потенційних джерел небезпеки. Розуміючи методи, які використовувала партія, ми можемо розпізнавати ознаки тоталітаризму, розвивати навички критичного мислення та сприяти утвердженню індивідуальної свободи.

THE DESTRUCTION OF INDEPENDENT THOUGHT: A CRITICAL ANALYSIS OF THE PARTY'S STRATEGY IN ORWELL'S 1984

Roksolana Tyushko

Master,

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

Danylo Rega

PhD in Linguistics, Associate Professor,

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

Key words: *Power, Inner Party, Hivemind, Thoughts, Newspeak, Totalitarianism.*

The article deals with the party's strategy in George Orwell's dystopian novel 1984. It analyzes the motivation of the Inner Party in general and in particular its goal of destroying thought as the main threat; how the party uses various methods to achieve these goals; and some aspects of the novel as the main weapon the party uses in hopes of destroying its main enemy, an independent thought. The study analyzes Newspeak as the main tool used by the Party to achieve its goals. The totalitarian government of Oceania plans to establish control over all information until reality is what the party says it is – to do this, it uses its most powerful weapon, the novel, which consists of simplifying language so that politically unfavorable thoughts are no longer possible. The novel highlights the destructive consequences of a society that prioritizes obedience and conformity over individuality and emotional connections. In this sense, the novel is a warning about the dangers of totalitarianism and a call for people to resist and fight back against such systems of control. It is concluded that considering the Party as a collective mind, as a part of one whole organism, it is possible to determine its main goals and methods of achieving them with the help of Newspeak. From this perspective, the party's goal is to eliminate any potential threats to its existence by controlling the narrative, suppressing dissent, and eliminating any opposition ideas. This is a classic example of a self-preservation mechanism where the party tries to ensure its own survival by eliminating any potential sources of danger. By understanding the methods used by the party, we can recognize the signs of totalitarianism, develop critical thinking skills, and promote individual freedom.

Вступ. Роман-антиутопія Джорджа Орвелла «1984» змальовує моторошну картину тоталітарного режиму, який застосовує різноманітні стратегії для збереження абсолютного контролю над своїми громадянами. Партія, очолювана загадковим Великим Братом, використовує стеження, пропаганду та психологічні маніпуляції, щоб придушити інакомислення та змінити реальність. Ця дослідницька робота має на меті дослідити багатогранні стратегії, які використовує партія для консолідації та увічнення своєї влади. Розуміння стратегії партії не лише дає змогу зрозуміти критику Орвелла щодо тоталітаризму, а й пропонує певну інтерпретаційну лінзу для аналізу сучасних загроз свободі та демократії. Мета статті – дослідити стратегію Внутрішньої Партії Ангсоцу, її світогляд та методи, які вона застосовує для досягнення своїх цілей в романі Джорджа Орвелла «1984». Об'єктом цієї статті є роман Джорджа Орвелла «1984». Предметом дослідження

є стратегія Внутрішньої Партії у романі «1984». Актуальність дослідження. Дослідження стратегії Партії у «1984» є актуальним і сьогодні, оскільки слугує попередженням про небезпеку тоталітаризму та загрозу втрати свободи особистості. Розуміючи методи, які використовувала партія, ми можемо розпізнавати ознаки тоталітаризму, розвивати навички критичного мислення та сприяти утвердженню індивідуальної свободи. Проблема тоталітарної влади у романі «1984» є актуальною як у дослідженнях українських науковців, так і зарубіжних, зокрема можна виділити праці М. Іконнікової (Іконнікова, 2009) та М. аль-Субайхі і Ханіти Х. (Al-Subaihi, M. & Hanita H., 2020). Серед праць, присвячених саме мотивації та методам Внутрішньої Партії, можна виділити дослідження Дубняка З. (Dubniak, 2023) та Арслана З. (Arslan, 2007).

Матеріал і методи дослідження. Матеріалом дослідження став роман Джорджа Орвелла

«1984». Методи дослідження – теоретичний, аналітичний, описовий, метод герменевтики.

Результати та обговорення. Досліджуючи особливості Океанії, важливо розуміти головні цілі Партії. Цілі партії багатогранні та далекосяжні. Кінцевою метою партії є збереження влади і контролю над населенням.

Для досягнення цієї мети у Партії є дві основні цілі: перша – це світове панування. Партія прагне завоювати всю поверхню Землі, усунувши будь-яку опозицію і встановивши єдиний, уніфікований уряд. І друга – це винищення незалежної думки: Партія прагне викоринити можливість незалежної думки, гарантуючи, що громадяни підкоряться їхній ідеології та відкидатимуть будь-яку форму інакомислення чи спротиву.

Основними проблемами тоталітарних держав Орвелл вважає абсолютизацію ідей, їхнє присвоєння державою та примусове розчинення індивідів усередині держави.

В центрі філософії Партії знаходиться влада. Окрім бажання до влади через відмову від власної індивідуальності, будь які емоції відкидаються як непотрібні, їх розглядають як злочини проти партії.

*«When we are omnipotent we shall have no more need of science. There will be no distinction between beauty and ugliness. There will be no curiosity, no enjoyment of the process of life. All competing pleasures will be destroyed. But always—do not forget this, Winston—always there will be **the intoxication of power, constantly increasing and constantly growing subtler. Always, at every moment, there will be the thrill of victory, the sensation of trampling on an enemy who is helpless. If you want a picture of the future, imagine a boot stamping on a human face—**for ever.»* (Orwell, 1950: 337)

Новомова – це основний інструмент, який використовує Партія для підкорення свого населення, відповідаючи на питання «як». Вінстон розуміє це з самого початку роману, оскільки бере в ньому безпосередню участь, працюючи в Міністерстві Правди. Однак, він не розуміє остаточної мети:

The past not only changed, but changed continuously. What most afflicted him with the sense of nightmare was that he had never clearly understood why the huge imposture was undertaken. The immediate advantages of falsifying the past were obvious, but the ultimate motive was mysterious. He took up his pen again and wrote:

*I understand **HOW**: I do not understand **WHY*** (Orwell, 1950: 101)

Наприкінці оповіді Вінстон знаходить відповідь і на питання «чому» і записує її у своєму щоденнику: *When he did recall it, it was only by consciously reasoning out what it must be: it did not come of its own accord. He wrote:*

GOD IS POWER (Orwell, 1950: 350)

Повстання Вінстона проти тоталітарної влади також починається саме з випадкової думки: *«The first step had been a secret, involuntary thought, the second had been the opening of the diary. He had moved from thoughts to words, and now from words to actions. The last step was something that would happen in the Ministry of Love. He had accepted it».* (Orwell, 1950: 201)

Партія не зацікавлена у скоєних злочинах, у поверхневих діях. Все, що їх турбує – це сама думка. Вони не знищують своїх ворогів, а змінюють їх: *We are not interested in those stupid crimes that you have committed. The Party is not interested in the overt act: **the thought is all we care about. We do not merely destroy our enemies, we change them. Do you understand what I mean by that?*** (Orwell, 1950: 319)

Внутрішня Партія добре проаналізувала історію попередніх режимів і причини їх занепаду – О'Браєн пояснює їх Вінстону у Міністерстві Любові. Інквізиція Середніх Віків вбивала своїх ворогів відкрито, коли ті не могли зректися своїх істинних вірувань. Інквізиція вбивала своїх ворогів відкрито, і вбивала їх доки вони були все ще нерозкажаними: фактично, вона вбивала їх саме тому, що вони були нерозкажаними. Тим самим вони створювали мучеників, і вся слава діставалася саме жертвам Інквізиції, а разом з тим увага зосереджувалася саме на їх ідеях. Пізніше, у двадцятому сторіччі, виникли тоталітарні режими нацистів та комуністів. І вони начебто засвоїли уроки з помилок минулого. Вони знали, що в жодному разі не повинні створювати мучеників. Перш ніж виставляти своїх жертв на публічний суд, вони навмисно та свідомо знищували вщент їх гідність. Вони мучили їх тортурами та самотністю допоки вони не ставали зовсім жалюгідними і зізнавалися у будь-чому, звинувачували та прикривалися один одним, скиглили про пощаду. А проте лише через декілька років та сама річ трапилася ще раз і знову – мерці перетворювалися на мучеників і їх зізнання не бралися до уваги. Адже було очевидно, що ці зізнання були вирвані силоміць та неістинні.

Can you not understand, Winston, that the individual is only a cell? The weariness of the cell is the vigour of the organism. Do you die when you cut your fingernails?» (Orwell, 1950: 333)

*'I told you, Winston,' he said, 'that metaphysics is not your strong point. The word you are trying to think of is **solipsism**. But you are mistaken. This is not solipsism. **Collective solipsism, if you like. But that is a different thing: in fact, the opposite thing. All this is a digression,**' he added in a different tone. 'The real power, the power we have to fight for night and day, is not power over things, but over men.'* He paused, and

for a moment assumed again his air of a schoolmaster questioning a promising pupil: 'How does one man assert his power over another; Winston?' (Orwell, 1950: 336)

О'Брасна можна сприймати як антагоніста; однак він розглядає себе як невід'ємну частину колективу, Партії. Таким чином, сама Партія постає як жива істота, персонаж і справжній антагоніст. Якщо партія свідомо помітила, що все навколо зрештою приходить до кінця, то для неї, як і для людини, було б розумно докласти всіх зусиль, щоб уникнути своєї загибелі, свого нещасливого кінця.

Якщо розглядати партію як певний колективний розум, а разом з тим і як єдину живу істоту, то її небажання помирати зумовлює бажання знищити заради цього свого основного ворога – думку.

Ворогами Партії постають саме не люди, – а концепції, думки. Для них нестерпним є сам факт існування неправильної думки будь-де у цьому світі, хай там яка потаємна та безсила вона може бути. Навіть у випадку смерті, жодна найменша думка про повстання проти Партії не може просковзнути непоміченою. Вони не збираються повторювати помилок інших тоталітарних режимів: *«It is intolerable to us that an erroneous thought should exist anywhere in the world, however secret and powerless it may be. Even in the instant of death we cannot permit any deviation. In the old days the heretic walked to the stake still a heretic, proclaiming his heresy, exulting in it. Even the victim of the russian purges could carry rebellion locked up in his skull as he walked down the passage waiting for the bullet. But we make the brain perfect before we blow it out. The command of the old despotisms was 'Thou shalt not'. The command of the totalitarians was 'Thou shalt'». Our command is 'THOU ART'»*. (Orwell, 1950: 322) Останнє речення – це цікава граматична конструкція, яку, звісно, цілком неможливо відтворити за допомогою новомови.

На додаток до вичерпного змісту «Книги» Голдштейна, в тексті є ще один уривок, який обґрунтовує їхнє прагнення до виживання як головної мети, де вони прямо визначають смерть як найбільшу невдачу: *«Alone-free-the human being is always defeated. It must be so, because every human being is doomed to die, which is the greatest of all failures. But if he can make complete, utter submission, if he can escape from his identity, if he can merge himself in the Party so that he IS the Party, then he is all-powerful and immortal.»* (Orwell, 1950: 333)

Партію, як колективний суб'єкт, можна розглядати як живу істоту з власними цілями та мотиваціями. У цьому випадку першочерговим завданням партії є не просто утримання влади,

а забезпечення власного виживання та увіковічення.

Влада Океанії чітко усвідомлює, що навіть найменші дії та думки можуть мати значний вплив на населення. Таким чином, навіть найдрібніша деталь сприймається як загроза з боку партії, як суб'єкта.

У цьому сенсі метою партії є усунення будь-яких потенційних загроз її існуванню шляхом контролю нарративу, придушення інакомислення та усунення будь-яких опозиційних ідей. Це класичний приклад механізму самозбереження, коли партія намагається забезпечити власне виживання шляхом усунення будь-яких потенційних джерел небезпеки.

Ця ідея нагадує концепцію «онтологічної безпеки», яка стосується потреби індивідів і груп підтримувати відчуття стабільності та безперервності свого існування. У випадку з партією, її онтологічній безпеці загрожує можливість незалежної думки, яка може призвести до її власної загибелі.

Прагнення партії знищити незалежну думку призводить до тоталітарного режиму, де кожен аспект життя громадян контролюється і відстежується. Це стосується їхніх думок, дій і навіть емоцій. *No emotion was pure, because everything was mixed up with fear and hatred* (Orwell, 1950: 159)

Шляхом знищення незалежної думки партія, по суті, намагається запобігти власній «смерті» або, точніше, власному зникненню. Якщо люди можуть вільно мислити і ставити під сумнів ідеологію партії, вони можуть зрештою дізнатися правду про наміри і дії партії, що може призвести до її знищення.

Страх партії перед незалежною думкою ґрунтується на її бажанні зберегти контроль і владу. За рахунок знищення незалежної думки партія може зберігати контроль над населенням і запобігати будь-яким потенційним загрозам своїй владі.

«Nothing exists except an endless present in which the Party is always right.» (Orwell, 1950: 195) Це відображається і в граматиці новомови: не існує минулого чи майбутнього часу в новомові, тому що не існує і минулого часу, в тому вигляді в якому його пам'ятає Вінстон.

Сайм – філолог, один з експертів, що займався розробкою словника, у своїй розмові з Вінстоном пояснює основну функцію новомови: *'You think, I dare say, that our chief job is inventing new words. But not a bit of it! We're destroying words—scores of them, hundreds of them, every day. [We're cutting the language down to the bone]. The Eleventh Edition won't contain a single word that will become obsolete before the year 2050.* (Orwell, 1950: 65)

Так, наприклад, у новомові немає слова *thought*, ні в його значенні як окремого іменника,

ні в значенні минулого часу неправильного дієслова: «think – thought – thought». Це можна пояснити тим, що слово «think» – це щось, що не може існувати поза суб'єктом, на відміну від слова «thought». Єдиний випадок, де в новомові використовується слово «thought» – це в слові «thoughtcrime».

Цікавою є також ця характеристика граматики новомови: «*The second distinguishing mark of Newspeak grammar was its regularity. Subject to a few exceptions which are mentioned below all inflexions followed the same rules. Thus, in all verbs the preterite and the past participle were the same and ended in -ED. The preterite of STEAL was STEALED, the preterite of THINK was THINKED, and so on throughout the language, all such forms as SWAM, GAVE, BROUGHT, SPOKE, TAKEN, etc., being abolished.* (Orwell, 1950: 381) Навіть у цьому контексті можна побачити їх прагнення до одноманітності. Наведений приклад зі словом **think** стає особливо цікавим в контексті цього дослідження, оскільки вона сприяє досягненню їх основної мети – знищення самої «думки».

Відповідно, у терміні «goodthinker» акцент робиться на людині, – яку можна контролювати. Однак, окрему думку або ідею, ізольовано, – контролювати неможливо. І в цьому Партія вбачає свою значну вразливість. Подібне правило в граматиці відображає їх прагнення усунути думку як щось таке, що може існувати незалежно від суб'єкта.

Думка яка зможе існувати незалежно від того, хто її промовляє, або ж не промовляє – це найстрашніший розвиток подій для Партії, і всі її дії спрямовані саме на його унеможливлення.

Сайм – другорядний персонаж, але він відіграє важливу роль у «1984». Він використовується насамперед для того, щоб пояснити читачеві поняття новомови. Він також важливий як приклад того типу людей, які, піддавшись впливу цієї ідеології, не можуть довго вижити у світі, змальованому в «1984». Головний герой Вінстон Сміт вже на початку роману визначає, що Сайм занадто розумний для свого ж блага, і врешті-решт буде знищений через своє надто складне розуміння новомови. Той факт, що він підтримує те, що робить Партія, не має значення; він відкрито і прямо говорить про їхні плани, спрямовані на усунення слів і обмеження здатності людей думати і висловлювати свої думки.

Самого лише завзяття не достатньо для Партії: «*Zeal was not enough. Orthodoxy was unconsciousness.*» (Orwell, 1950: 71)

Партії потрібно, щоб Сайм щиро вірив у свої сили, інакше для них існує ризик поразки. Їх головна мета – уникнути цієї поразки, на відміну від інших режимів, які переймаються різними

іншими цілями. Фундаментальною метою партії від початку завжди було виживання, досягнення того, що не вдалося жодному з попередників».

Новомова – це ключовий інструмент для здобуття партією своїх цілей. І разом з тим новомова відображає їх основну філософію – брехню настільки сміливу, що в неї повірять і вони самі. Амбіцію збудувати режим який не зруйнується ніколи – певним чином амбіцію заради амбіції, гри заради гри, гордість і неймовірна віра в власну правоту. Разом з тим, ця віра не передбачає визнання того, що партія – зла. Навіть якщо це є очевидним, заперечувати очевидне – філософія партії. Партія не прийматиме навіть тих, хто захоплюється цим злом – оскільки на них не до кінця діє дводумство. А отже, навіть якщо вони щиро захоплюються ідеалами партії – вони слідуєть ним не до кінця. Якщо вони занадто розумні – це небезпечно. Якщо вони занадто самовпевнені – це небезпечно. Якщо вони захоплюються своєю роботою – це небезпечно, бо все це передбачає можливість існування свого «я». І тут в приклад можна взяти не тільки Сайма, але і самого Вінстона який від початку певним чином захоплюється своєю роботою – і від цього можливо в нього починає виникати занадто багато думок, адже його робота передбачає розуміння філософії партії.

В кінці роману Вінстон все ще має надію зберегти свою думку спротиву, навіть якщо це буде остання секунда його життя. Але і цю надію, цю думку, він змушений з усіх сил тримати в таємниці навіть від самого себе, оскільки йому добре відомі можливості влади Океанії.

Він хоче померти як мученик, щоб зберегти думку і завдати їм поразки. Чи був в такому разі його інтерес до гри в шахи в кінці роману викликаний тим, що він хотів грати на боці партії, чи навпаки?

В останньому розділі відбувається своєрідна метафорична гра: Вінстон намагається зберегти думку живою, в той час як Партія прагне її знищити. Для нього навіть незначна миттєва думка про спротив перед самою смертю була єдиною надією.

Оскільки це було б остаточним і беззаперечним доказом того, що партія дійсно може програти, якщо вони можуть випустити з поля зору хоч одну-єдину думку. Як вже згадувалось раніше, вся стратегія Партії будується на намаганні запобігти саме подібному сценарію.

До цього моменту їм вдалося зламати його майже повністю, однак «майже» – це ніколи не достатньо для партії. Останнє, що ще залишалося в Вінстона як в індивідуальності – це його любов до Джулії.

Як тільки буде досягнута кінцева мета використання незалежної думки, потреба в критичному

мисленні відпаде. Отже, ця суспільна несвідомість, організована Партією в конфлікті між здоровим глуздом і божевільям, призведе до перемоги останнього.

Вони прагнули побачити результат, кинути виклик тій природі речей, яку вони спостерігали в історії інших тоталітарних держав. І разом з тим ними керувала шалена відданість ідеї – і змагатися з нею за право на існування, рівноцінно, повинна була бути теж ідея. Ідея – це та ж думка; відповідно, їхнім ворогом номер один стає саме будь-яка інша ідея, себто думка. Вони вирішили запровадити подібну систему, вірячи в результат і очікуючи задоволення від власної перемоги. Тут недарма в кінці зображена сцена гри в шахи. І перемога в цьому випадку – триумф їх сили.

Роман міг би закінчитися іншим чином, але це не відповідало б меті Орвелла – застерегти людство від похмурого майбутнього. Він вважає за краще зробити його кінець шокуєче загадковим, ніж використовувати щасливий фінал.

Щоб перемогти його партія змусила його зневажати себе, спочатку поставивши під сумнів його моральну позицію через аудіозапис з його обіцянку вчиняти жахливі злочини заради Братства, а пізніше – змусивши його зрадити і відректися від Джулії, використавши його найгірший страх проти нього, і знищили його думку про повстання. Його останньою думкою була не ненависть, а любов до Великого Брата. Таким чином вони перемогли.

Висновки. Отже, в суспільстві, подібному до Океанії, люди мають дуже мало контролю над власним життям, і навіть найособистіші та найінтимніші аспекти їхнього існування підпорядковані державному контролю. Тоталітарна влада Океанії планує встановити контроль над усією інформацією, доки реальність не стане такою, якою її називає партія – для цього вона

використовує свою найсильнішу зброю – новомову, яка полягає у спрощенні мови, щоб політично невігідні думки більше не були можливими. Роман висвітлює руйнівні наслідки суспільства, яке надає перевагу послушності та конформізму над індивідуальністю та емоційними зв'язками. У цьому розумінні роман є попередженням про небезпеку тоталітаризму та заклик до людей чинити опір і давати відсіч таким системам контролю.

ЛІТЕРАТУРА

1. Жаданов Ю.А. Роман Джорджа Оруелла «1984» у контексті антиутопії першої половини XX століття : Автореф. дис. канд. філол. наук. Дніпропетровськ, 1999. С. 19.
2. Іконнікова М. В. «Особистість VS тоталітаризм у романі Дж. Орвелла 1984. *Наукові записки Національного університету Острозька академія. Сер.: Філологічна 11*). Острог, 2009. С. 622–625.
3. Al-Subaihi Mohammad Nusr, Hanita Hanim Ismail. Orwell'S 1984 and the concept of Powerlessness. *International Journal of English, Literature and Social Sciences* 5. South Sulawesi, 2020. P. 289–297.
4. Arslan Zeynep. Paradoxical politics of power, language, and truth In Orwell's Nineteen Eighty-Four. MS thesis. Ankara, 2007. P. 289–297.
5. Dubniak Zlatyslav. 1984 After February 24th: A Philosophical Rereading of Orwell's Novel. *Kyiv-Mohyla Humanities Journal*. Київ, 2023. P. 50–57. DOI: 10.18523/kmhj270983.2023-10.49-67
6. Kazin A. Not One of Us. *The New York Review of Books*. V. 31. № 10. New York, 1984. P. 15.
7. Leys S. Orwell: the Horror of Politics. V. 27. № 2. Quadrant, Sydney, 1983.
8. Orwell George. «1984» New York: Signet Classic. New York, 1950. P. 51–53.